

Examining Two Memoirs, "I'm Alive" and "Sheena's Daughter", based on the Conceptual Metaphor of the Domain of Feeling*

Zohreh Mallaki
Ameneh Doustan
Naser Jaber Ardakani

Abstract

This study examines the function of conceptual metaphor in two memoirs, "I'm Alive" and "Sheena's Daughter". Based on this, text analysis is a qualitative analysis obtained through frequencies. Ontological metaphor, the domain of the destination of feeling, and the domains of its origin and their function are the basis of this research. The findings show that the ontological metaphor with the purpose it feels, and the objects of origin are numerous: "force", "container", "objects", "temperature", "food", "liquid inside the container", "goods" and "burden" have a high frequency in both books. The compositions "the heart is the container", "emotion is the liquid inside the container", "emotion is temperature", "the effect of emotion is force" have a significant frequency in both books. However, some compositions in the book "I am alive" have a higher frequency, which is caused by the special situation of the narrator in captivity. The analysis of these metaphors shows that women take help from tangible and familiar environmental phenomena related to

* Article history:

Received: 16 July 2022
Received in revised form: 9 December 2023
Journal of Resistance Literature
Year 10, No. 29, Spring and Summer 2024

Accepted: 10 February 2024
Published online: 16 July 2024
Publisher: Shahid Bahonar University of Kerman

© The Author(s).

1. Assistant Professor, Persian Gulf University, Bushehr, Iran, Email: bahareadab90@yahoo.com

2. K.A in Persian Language and literature from Persian Gulf University, Bushehr, Iran.

Email: doustanameneh@gmail.com

3. Associate Professor, Persian Gulf University, Bushehr, Iran, Email: jaber@pgu.ac.ir

Email: jaber.naser@gmail.com

women's world to convey their abstract and emotional concepts and create a large amount of ontological metaphors. Women's thoughts are a mixture of feelings and details of the world outside the mind, which express many daily actions and concerns, and make them see more of the existing conditions and think less idealistically.

۱. Introduction

In the rhetorical tradition of the past, metaphor was considered a figure of speech and was used as a linguistic feature and an aesthetic matter to beautify literary texts and words. In the contemporary era, however, with modern literary scholars and comprehensive studies it has been redefined.

Lakoff and Johnson (the first theorists in this field) elevated the status of metaphor, which was limited to a verbal and aesthetic figure of speech, to a powerful tool for showing human thought and worldview, and declared that the mind and thought itself have a metaphorical nature, and that metaphor is used in all aspects of human life. Metaphor is clearly seen in our daily life, and since human life has been accompanied, throughout history, by many ups and downs, including political (especially wars), social, cultural, religious, and other conflicts, it has been formed in accordance with these changes. Metaphors have often appeared in everyday conversations and then in literary texts.

۲. Methodology

In the present study, data is collected by reading printed and electronic texts from books, articles and theses. Metaphors have been noticed in two books that have narrated a part of the war and the insight of the users in a cover of women's emotions and concerns. The researchers have studied these books completely and paid attention to the metaphors in these books and extracted all of them. By studying the books of authors such as "Lakoff", the researchers have achieved the knowledge of conceptual metaphor and then extracted the metaphorical sentences in these books. In this section, the type of research is introduced based on the purpose and nature of the research. Since the essence of this research deals with women's problems and women's world view of war, it has encouraged the researchers to depict the difficult conditions of women during the war by carefully studying the mentioned books and using the theory of conceptual metaphor.

۴. Discussion

In the main part of this article, the most important metaphorical compositions that are more frequent in the studied works are discussed and analyzed. The first composition is as follows: "The heart is the container (of all feelings)". The metaphorical richness of the realm of feelings helps us to reach the depth of the authors' thoughts. Since the heart is considered as the main center of emotions among Persian speakers; Many metaphors and metaphors are understood based on this body part. The heart is the container and the feeling is its container. A woman who keeps romantic feelings and emotions secret should pour it into a container and cover it. In the story of "Sheena's daughter", there is a woman who is in love with her husband and keeps all her romantic feelings and loving her husband secret, which is rooted in the cultural context of Iranian society.

Another important composition is based on the contents (of a vessel) and the container, which women deal with a lot: "The feeling of the liquid is inside the vessel." This composition can be seen in both books; In these examples, the domain of destination is feeling; According to this evidence, the heart is the center of emotions and these emotions are shown as a liquid inside the container; The liquid that pours. In this composition, the source domain is the liquid inside the container and the destination domain is emotions. The frequency of the source domain "liquid inside the container" for expressing feelings is more in the book "I'm alive" (۲۲ cases) and less in the book "Sheena's daughter" (۱ cases). The writing "the feeling of the liquid is in the container" in the book "I am alive" indicates a lot of emotional pressure that was inflicted on this woman during captivity. The third important composition is: "Feeling is temperature". There are many positive and negative feelings in both books; ۱۶ examples in the book "I am alive" and ۱۳ examples in the book "Sheena's Daughter" show that body temperature and human emotions are related.

"The effect of feeling is "force"; Another metaphorical composition is common in these two works. In the book "I am alive", the moods, events and effects that feelings have on the characters of the story are understood and metaphorized with force, movement and change; For example, the effect of the Iraqi prison guards' gaze is conceptualized by the shaking movement. . The target is the feeling of fear and it affects the self with the area of origin showing tremors. Also, he has

conceptualized the intensity of the spiritual blows that he feels to inflict with the field of origin of the force. This writing is repeated ۲۰ times in the book "I am alive" and ۱۰ times in the book "Sheena's Daughter". In book "Sheena's Daughter", in the field of strength, "sinking, bursting, and shaking" have the highest frequency, and these show the amount of internal pressure that this woman endures, and sometimes it is beyond her power. "Feeling (sadness, regret,...) is food". In this metaphor, feeling is embodied as an object. Of course, one point should be remembered that in the Persian language, this metaphor has become so everyday that it is used as a verb in many situations.

"The feeling (sadness) is a burden". This composition is used ۱۳ times in the book "I am alive" and ۳ times in the book "Sheena's Daughter". The frequency of the origin field in the book "I am alive" is higher, which can be caused by the community of her many sufferings, but the problems of "Sheena's daughter" are more personal and emotional, and maybe the sadness of being away from her husband and the problems caused by her absence were not so severe for her that she found a verdict. .

And finally, we can pay attention to the composition "Feeling is a commodity". This metaphor is used a lot in everyday conversations. This composition is used ۱۰ times in the book "I am alive" and ۱ time in the book "Sheena's daughter". Here, feeling is an object. A valuable commodity that can be shared. The value of this commodity is better understood in the narrative of "I am alive" because the narrator is an educated girl who has an active presence in the society.

۴. Conclusion

Ontological metaphors have been used in the studied texts in which the narrator of one is a female who has gone through an experience and the other narrator is a woman conveying the experience, according to their gender and position. The study shows that there are ۴۱۰ examples of ontological metaphor in the book "I Am Alive", written by the experiencing author, and ۲۰۳ examples in the book of "Sheena's Daughter", written by the author who communicates the experience. Since emotions are the most important internal motivations in women, this study focuses on those ontological metaphors whose destination has been the area of feeling. As can be seen in the table and the graph below, most of the fields of origin are

"power", "temperature", "liquid inside the container", "goods", "cargo", "food" and "container". The compositions of "the heart is the container", "the feeling is the liquid inside the container", "the feeling is the temperature", "the feeling is the force", "the feeling is the food", "the feeling is the burden" and "the feeling is the goods" in these two texts are common, but their frequency is not always the same and in some cases the frequency is higher than that of the text "I am alive". One of the reasons for this is the experiencing writer's attempt to convey the experience more fully and concretely to the audience, and the knowledge and the mental conflict with the surrounding environment; another reason is, probably, that the narrator of "Sheena's Daughter" is not able to objectify and convey the experience because he has not experienced in person. The narrator's personal experience of the war has given the text more metaphorical richness, which has a deeper impact on the reader due to the reality of the memoirs. What is certain is that both authors try to show the destructive effect of war on women's feelings, thoughts, and life processes and explain that women suffer a lot in the role of mother, warrior, prisoner and guardian, which distances them from men's ideals and sets distinct conditions.

Keywords: Imposed-war literature, Conceptual metaphor, Memoir, "I Am Alive", "Sheena's Daughter".

References [In Persian]:

- Abad, M. (۲۰۱۰). "I'm alive". Tehran: Boruj
- Arab Yusufabadi, F., & Dianti, E. (۲۰۱۷). Reflecting the archetypes of Jung's theory in the book "I am alive", *Journal of Literary Criticism and Rhetoric*, Volume ۷, Volume ۱, pp ۱۳, ۱۴۷-۱۶۱.
- Armin, M. (۲۰۱۹). *Arvand river song* Tehran: Iranian Qalam Association Foundation.
- Besmel, M. (۲۰۲۱). "Analysis of the critical discourse of "Sheena's daughter", *Islamic and human sciences in the third millennium*, vol ۷, NO ۱, pp. ۹۶-۱۰۲.
- Daftarinejad, A. Roushan, B., Zandi, B., & Ahmadkhani, M. (۲۰۱۸). Examining the influence of gender and time on the conceptual metaphors of grief in works before and after the Islamic Revolution of Iran by Ahmad Mahmoud and Simin Daneshvar; *From a socio-cognitive point of view*, *New Literary Essays*, No. ۲۰۷.

-Davatkhah, F. Sarrahi, M. & Barakat, B. (۲۰۱۰). The structure of time in the novel "Her eyes" from the perspective of semantics, literary criticism and theory magazine, No ۱, pp. ۱۳-۱۶.

-Hajizadeh, M. & Kahramanpour, M. (۲۰۱۸). "Examination and criticism of Umm Saad and "Sheena's daughter" novel based on Fairclough's critical discourse analysis approach", *Comparative Literature Journal*, ۹th year, No. ۳۶, pp. ۱۹-۳۷.

-Hossein Alizadeh, A. (۲۰۱۹). "Investigation of the female writing style of war memoirs in the lexical layer of the case study of the book "I am alive" by Masoumeh Abad", the second national resistance literature conference, Bojnourd, <https://civilica.com/doc/۱۲۶۳۰۸۲>

-Jabri, S. & Hedayatizadeh, F. (۲۰۱۸). "The influence of lived experience on the nature of narrative elements (a case study of I am alive)", two quarterly journals of Holy Defense Literature, Vol ۳, No ۰. ... -۴۴۴.

-Razmgir, M., Asadi, A., & Shouhani, A. (۲۰۱۷). Examining the application of conceptual metaphor theory in determining women's writing style; A case study of four novels "Dalan", "Parandeh", "Savushun", "I wish there was no rose", *Literary Researches*, No. ۶۲, pp. ۹-۳۲.

-Ruhikiaser, A., & Alizadeh, N. (۲۰۱۷). Conceptual metaphors in the poem of Holy Defence, *Journal of Resistance Literature*, No. ۱۸.

-Safavi, Kourush. (۲۰۱۸). *Metaphor*, Tehran: Elmi.

-Zarabizadeh, B. (۲۰۱۹). "Sheena's daughter", Tehran: Surah Mehr.

References [In English]:

-Kövecses, Z. (۲۰۰۶). *Metaphor: A Practical Introduction*. Second Edition: publisher Oxford University Press.

-Lakoff, G. & Johnson, M. (۱۹۸۰); "Metaphors we live by", In Chicago & London Chicago university Press.

بررسی دو خاطره نگاشت من زنده‌ام و دختر شینا بر پایه استعاره مفهومی حوزه احساس*

زهرا ملاکی^۱
آمنه دوستان^۲
سید ناصر جابری اردکانی^۳

چکیده

این پژوهش کارکرد استعاره مفهومی را در دو کتاب خاطره نگاشت من زنده‌ام و دختر شینا بررسی می‌کند. کاربرست این نظریه در متون مورد نظر می‌تواند اندیشه و جهان بینی ویژه زنان نویسنده را نسبت به جنگ بازگو کند که از صافی زبان زنانه رد شده و بیانگر دغدغه‌های درونی آنهاست. بر این اساس تحلیل متن، تحلیل کیفی است که از رهگذر بسامدها حاصل شده است. استعاره هستی‌شناختی، حوزه مقصد احساس و حوزه‌های مبدأ آن و کارکرد آنها در این پژوهش مبنا قرار گرفته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که استعاره هستی‌شناختی با حوزه مقصد احساس و تأثیر احساس، و حوزه‌های مبدأ متعدد همچون: «نیرو»، «ظرف»، «اشیاء»، «دما»، «غذا»، «مایع درون ظرف»، «کالا» و «بار»، بسامد زیادی در هر دو کتاب دارد. نگاشت‌های «دل ظرف است»، «احساس، مایع درون ظرف است»، «احساس، دما است»، «تأثیر احساس، نیرو است» به صورت مشترک در هر دو کتاب بسامد قابل توجهی دارد. اما برخی از نگاشت‌ها در کتاب من زنده‌ام بسامد بیشتری دارد که ناشی

* تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲-۰۴-۲۶ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲-۰۹-۱۸ تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۴۰۲-۱۱-۲۶

DOI:

۱۰.۲۳۳۱۰۳jjz...۲۰۲۴۲۱۸۸۶,۲۸۸۴

نشریه ادبیات بیداری، دوره ۱۵، شماره ۲۹، صص ۳۰۱-۳۲۶.

ناشر: دانشگاه شهید بهشتی کرمان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

حق مؤلف © نویسندگان

استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه خلیج فارس، بوشهر، ایران. رایانامه:

bahareadab60@yahoo.com

۲. کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه خلیج فارس، بوشهر، ایران. رایانامه: doustonameneh@gmail.com

۳- دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه خلیج فارس، بوشهر، ایران. رایانامه:

jaberi.naser@gmail.com & jaberi@pgu.ac.ir

از موقعیت ویژه راوی در اسارت است. تحلیل این استعاره‌ها نشان می‌دهد که زنان برای انتقال مفاهیم انتزاعی و احساسی‌شان، از پدیده‌های ملموس و آشنای محیطی و مرتبط با دنیای زنانه کمک می‌گیرند و حجم زیادی از استعاره‌های هستی‌شناختی را می‌آفرینند. افکار زنانه آمیزه‌ای از احساس و جزئیات دنیای خارج از ذهن است که بیانگر کنش‌ها و دغدغه‌های فراوان روزمره است و باعث می‌شود آنها بیشتر شرایط موجود را ببینند و کمتر آرمانی ببینند.

واژه‌های کلیدی: ادبیات جنگ، تحمیلی، استعاره مفهومی، خاطره‌نگاشت من زنده‌ام، خاطره‌نگاشت دختر شینا.

۱- مقدمه

در سنت بلاغی گذشته، استعاره یک آرایه ادبی محسوب می‌شد و به عنوان یک ویژگی زبانی و امری زیبایی‌شناختی در زیباتر کردن متون و کلام ادبی به کار می‌رفت؛ اما در دوران معاصر، با پژوهش‌های نوین ادبی و نیز مطالعات فراگیر زبان‌شناسی و به تبع آن معناشناسی، استعاره از دیدی جدید بازپژوهی شد.

لیکاف و جانسون (نخستین نظریه‌پردازان این حوزه)، مقام استعاره را که در حد یک آرایه کلامی و زیبایی‌شناختی بود، به ابزار قدرتمندی برای نشان دادن فکر و جهان‌بینی انسان ارتقا دادند و اعلام کردند که ذهن و فکر، خود نیز ماهیت استعاری دارد و استعاره در تمام ابعاد زندگی انسان به کار می‌رود. استعاره به وضوح در زندگی روزمره ما دیده می‌شود و از آنجا که زندگی انسان‌ها در طول تاریخ با فراز و نشیب‌های زیادی همچون تحولات سیاسی (بخصوص جنگها)، اجتماعی، فرهنگی، مذهبی و غیره همراه بوده است، استعاره‌هایی که شکل گرفته، متناسب با این تحولات بوده است. این استعاره‌ها اغلب در محاورات روزمره و سپس در متون ادبی نمود داشته‌اند.

۱-۱- پیشینه تحقیق

در مورد این دو اثر پژوهش‌هایی صورت پذیرفته همچون: «تحلیل گفتمان انتقادی دختر شینا» از محبوب بسمل، «بررسی و نقد رمان ام‌سعد و دختر شینا بر اساس رویکرد تحلیل

گفتمان انتقادی فرکلاف» از معصومه قهرمان‌پور و همکار، «عناصر داستانی خاطره‌نوشته‌های دفاع مقدس با تأکید بر اثر دختر شینا» از الهام زارع و همکاران، «تحلیل عنصر روایت در خاطره‌نوشته دختر شینا بر اساس نظریه ژرار ژنت» از الهام زارع و همکاران، «بررسی سبک زنانه‌نویسی خاطرات جنگی در لایه واژگانی، مطالعه موردی من زنده‌ام معصومه آباد» از آسیه حسینی‌زاده، «تأثیر تجربه زیسته بر ماهیت عناصر روایت (مطالعه موردی من زنده‌ام)» از فرزانه هدایتی‌زاده و همکار، «بازتاب کهن‌الگوهای نظریه یونگ در کتاب من زنده‌ام» از فرزانه عرب یوسف‌آبادی و همکار، «مقایسه تحلیلی اسارت‌نامه‌های دفاع مقدس بر مبنای عناصر داستان با تأکید بر سه اثر من زنده‌ام، سرباز کوچک امام و کیکاووس» از محمدرضا نصر اصفهانی و همکار. مقالاتی هم در مورد دیدگاه زنانه در آثار مختلف وجود دارد که جهت پرهیز از طولانی شدن کلام، ذکر نمی‌شود. این پژوهش دو متن خاطره‌نگاشت زنانه مرتبط با جنگ تحمیلی هشت ساله را از دیدگاه استعاره‌هستی‌شناختی بررسی کرده است تا جنبه‌های استعاری پنهان در این دو رمان را، با روایت و دیدگاهی زنانه روشن نماید. کتاب من زنده‌ام نوشته نویسنده تجربه‌گر است و دختر شینا نویسنده غیر تجربه‌گر دارد. دلیل استفاده از دو متن با این شرایط در پژوهش حاضر، سنجش این فرضیه است که نویسنده زن تجربه‌گر در بیان احساسات و تبیین شرایط خود، نسبت به نویسنده زن حرفه‌ای از استعاره‌های بیشتر و متفاوت‌تری استفاده می‌کند.

۲-۱- ضرورت و اهمیت تحقیق

زنان در شرایط دشوار جنگ آسیب زیادی می‌بینند و انتظار می‌رود به عنوان نویسنده تجربه‌گر بتوانند شرایط خود را به طور کامل تشریح کنند و اطلاعات دقیق‌تری عرضه نمایند. استعاره‌های مفهومی با توجه به کارکردشان در عینی‌سازی مفاهیم، ابزار مناسبی هستند که از رهگذر آنها آثار زنانه جنگ مطالعه شود، تا در شرایط مشابه به کار آید. مسأله این پژوهش شناخت و توصیف ذهنیت زنان نسبت به جنگ و دستیابی به جهان‌بینی

ویژه آنان است که با تبیین الگوها و نگاشت‌های استعاری پیگیری می‌شود. بدین منظور دو پرسش مطرح شده که مقاله درصدد پاسخگویی به آنهاست:

موقعیت نویسندگان این دو اثر، در نگاه هستی‌شناختی آنها به پدیده جنگ تحمیلی چه تأثیری داشته‌است؟

کارکرد استعاره هستی‌شناختی در انتقال بینش ویژه زنانه نسبت به جنگ تحمیلی چگونه است؟

روش تحقیق در این پژوهش توصیفی-تحلیلی است. براساس نگاشتها و بسامد استعاره‌ها، محتوا تحلیل مفهومی خواهد شد.

۲- بحث

دیدگاه پژوهشگران غرب و شرق درباره استعاره تا قرن بیستم حاکی از این است که همگی استعاره را یک آرایه زیبایی‌شناسانه برای تزئین متن ادبی می‌دانستند که اصل آن بر تشبیه استوار بود و بیشتر به خطابه و شعر اختصاص داشت.

در سال ۱۹۸۰ لیکاف و جانسون با تکمیل دیدگاه مایکل ردی و انتشار کتاب استعاره‌هایی که با آن زندگی می‌کنیم، دیدگاه کلاسیک را به چالش کشیدند. دیدگاه کلاسیک ماهیت استعاره را کلمه و اساس استعاره را شباهت می‌دانست؛ اما آنها اعلام کردند که ماهیت استعاره مبتنی بر مفهوم است و لزوماً مبتنی بر شباهت نیست. لیکاف و جانسون نظریه خود را بر پایه دو فرض بنا نهادند: «۱- استعاره مختص زبان ادبی نیست و در کاربرد روزمره زبان نیز جای دارد، ۲- استعاره اصولاً پدیده‌ای زبانی نیست، بلکه ریشه در نظام مفهومی انسان دارد.» (لیکاف و جانسون، ۱۹۸۰: ۲۳۶). «آنها استعاره را ابزار اندیشه معرفی کردند و بیان کردند که ما به کمک استعاره فکر می‌کنیم، در قالب استعاره‌ها رفتار می‌کنیم و همچنین بخش عظیمی از نظام مفهومی ما چون زمان، کنش‌ها، اخلاق، احساسات، ذهن و... استعاری است. علاوه بر این نظام مفهومی استعاره‌ها اختیاری نیست» (جاوید، ۱۳۹۶: ۵۳).

۲-۱- استعاره هستی‌شناختی

در دیدگاه شناختی، استعاره عبارت است از درک یک حوزه مفهومی انتزاعی با استفاده از حوزه مفهومی عینی و ملموس؛ مانند زندگی به مثابه سفر یا بحث و جدل به مثابه جنگ. حوزه انتزاعی زندگی با حوزه عینی سفر و بحث با حوزه عینی جنگ قابل درک است. حوزه انتزاعی را حوزه مقصد و حوزه عینی را حوزه مبدأ می‌نامند.

لیکاف و جانسون برای بیان ارتباط بین حوزه مبدأ و حوزه مقصد از اصطلاح نگاشت استفاده می‌کنند. نگاشت مجموعه‌ای از تناظرها و انطباق‌ها بین حوزه مبدأ و مقصد است. مثلاً: اگر استعاره «عشق سفر است» را در نظر بگیریم؛ مسافران (عاشقان)، وسیله سفر (رابطه عاشقانه)، مسافت طی شده (پیشرفت رابطه) و مقصد سفر (هدف یا اهداف رابطه) هستند. ما با استفاده از مجموعه دانش سازمان یافته و تجربیاتی که از حوزه مبدأ داریم می‌توانیم مفهوم انتزاعی حوزه مقصد را درک کنیم. (کوچش، ۱۳۹۸: ۱۴).

استعاره‌های مفهومی دارای انواعی هستند که معمولاً هر کدام از آنها کاربرد خاصی دارند. در این مقاله با توجه به کارکرد مورد نظر، استعاره هستی‌شناختی مبنا قرار گرفته است.

استعاره‌های هستی‌شناختی که ماحصل نگاه جزئی‌نگرانه هستند، ما را قادر می‌سازند تا تجربیات انتزاعی نظیر ترس، خشم، دوستی و... را که ناملموس هستند با مفاهیم عینی مانند شیء، ظرف، ماده و انسان درک کنیم. «وظیفه شناختی آن‌ها صرفاً اعطای یک جایگاه یا وضعیت هستی‌شناختی جدید به مقولات عام مفاهیم مقصد است تا از این طریق، موارد انتزاعی جدید پدید آورد» (کوچش، ۱۳۹۳: ۶۳). انواع این نوع استعاره، ظرف و مظروف، شیء و ماده و انسان‌نگاری است که تشخیص (در بلاغت سنتی) هم نامیده می‌شود. «رفتار و دیدی که به اشیا و اجسام فیزیکی، مواد و ظروف داریم برای این مدل تجربیات هم به کار می‌بریم و آن‌ها را درک می‌کنیم. برای مثال، وقتی تورم را - که امری انتزاعی است - به صورت یک جوهره یا شیء در نظر می‌گیریم و با عبارات زیر به آن ارجاع داده و

درجه بندی اش می کنیم، جنبه ای مشخص از آن را برگزیده و همچون یک علت محسوبش می کنیم و با احتیاط با آن برخورد می کنیم. - تورم استانداردهای زندگی ما را پایین آورده است. - باید با تورم بجنگیم» (هاشمی، ۱۳۸۹: ۱۲۹). در حقیقت در این استعاره از اجسام فیزیکی برای اشاره به تجربیات خود استفاده می کنیم؛ به عبارتی دیگر این استعاره به تصویر کشیدن عقاید و تصورات انتزاعی برحسب وجودهای ملموس و مفهوم سازی آنها به صورت اجزا و مواد است.

۲-۲- مروری بر متون

نویسنده کتاب من زنده ام، خانم معصومه آباد، ۳۳ روز پس از آغاز جنگ عراق علیه ایران به همراه سه زن دیگر به نام های فاطمه ناهیدی، شمس (مریم) بهرامی و حلیمه آزموده در حال مأموریت هلال احمر به اسارت نیروهای عراقی درآمدند و ۴۰ ماه بعد آزاد شدند. کتاب من زنده ام شرح خاطرات اوست که با زبانی زنانه ارائه شده و نویسنده کتاب راوی تجربه گر است.

کتاب دختر شینا روایت گر زندگی قدم خیر محمدی کنعان همسر شهید حاج ستار ابراهیمی هژیر، یکی از فرماندهان ایرانی جنگ ایران و عراق است. نویسنده کتاب راوی تجربه گر نیست. او (بهناز ضربابی زاده) دوران کودکی گوینده تا شهادت همسرش را روایت می کند.

۲-۳- نگاشت های پربسامد

در اینجا نگاشت هایی که در آثار مورد مطالعه بسامد زیادی دارند نقل و تجزیه تحلیل می شوند. از آنجا که احساس رکن اصلی گفتمان زنانه را تشکیل می دهد، از دیدگاه استعاره ای یک حوزه مقصد پر کاربرد است که به حوزه های مبدأ زیادی پیوند می خورد. یکی از این حوزه های مقصد مطروف بودن و برای آنها حجم و ظرفیت، اندازه و وزن قائل شدن است. در اینجا بدن به منزله ظرف است و احساسات به شکل مایع درون ظرف

مفهوم‌سازی می‌شوند، تا قابل درک شوند. با توجه به تعریفی که از استعاره هستی‌شناختی شد، نگاشت «دل ظرف احساس است» از این نوع استعاره است.

۲-۳-۱- دل، ظرف (همه احساس‌ها) است.

غناي استعاری قلمرو احساسات، ما را برای دست‌یابی به ژرفای اندیشه نویسنده‌گان کمک می‌کند. از آنجا که دل به عنوان مرکز اصلی احساسات، نزد فارسی‌زبانان به شمار می‌رود؛ بسیاری از استعارات و مجازها بر پایه این عضو بدن درک می‌شوند. طرح‌واره فضایی «ظرف» مهم‌ترین طرح‌واره‌ای است که امکان تجسم و درک مفاهیم انتزاعی همچون احساسات را در فضای سه بعدی برای ما فراهم می‌کند. قرار گرفتن در محیط‌های حجم‌دار، سبب می‌شود که انسان بدن یا اندام‌های بدن خود را نوعی ظرف بیندارد و استعاره اولیه در ذهن او نقش بندد. دل ظرف است و احساس مظلوف آن است. زنی که احساسات و عواطف عاشقانه را مخفی نگه می‌دارد، باید آن را در ظرفی بریزد و روی آن را بپوشاند. در داستان دختر شینا قدم‌خیز زنی است که عاشق همسرش است و تمام احساسات عاشقانه و دوست داشتن همسر را مخفی نگه می‌دارد و ابراز نمی‌کند که این ریشه در بافت فرهنگی جامعه ایرانی دارد.

برخی از گزاره‌های مرتبط از این قرار است:

«پنج‌شنبه صبح که می‌شود دیگر دل توی دلم نیست. فکر می‌کنم اگر تو را نبینم، می‌میرم» (ضرابی‌زاده، ۱۳۹۹: ۷۳). «به روی خودم نیاوردم. سرسنگین جوابش را دادم. اما ته دلم قند آب می‌شد» (همان: ۱۴۴).

دل ظرفی است که عمق دارد، دل در آن قرار می‌گیرد و قند در آن آب می‌شود. حوزه مبدأ این استعاره‌ها ظرف است و حوزه مقصد دل است. در خاطره‌نگاشت من زنده‌ام، نویسنده در دوران اسارت، احساسات خود را مظلوف فضای ظرف دل قرار می‌دهد تا در امنیت باشد. احساس شادی و احساس غم هر دو مظلوف هستند و دل ظرف است. آنها سعی می‌کنند همه چیز را در درون خود قرار دهند و بروز ندهند. البته احساسات مردان

اسیر هم به این شکل عینی سازی می شود آنجا که اسرا از ته دل ناله سر می دادند. در این صورت ناله مظروف و دل، ظرف آن ناله ها است. «زنان بیش از مردان در باب بروز حوادث نامطلوب برای مردان اظهار تأسف می کنند و آن را گویای حس درونی خویش می یابند» (محمدی اصل، ۱۳۹۶: ۱۴۶).

این نگاشت در کتاب من زنده ام و دختر شینا به تعداد ۱۹ بار تکرار شده است؛ یعنی در این دو اثر به طور مشترک دل ظرف احساسات قرار داده شده است. این ظرف گاهی آنقدر وسیع است که همه عواطف را در خود جای می دهد و گاهی گنجایش ندارد و سرریز می شود. ظرف دل معصومه که دختری مجرد است، هم احساسات منفی و هم مثبت را در خود جای داده است. زن متأهل دختر شینا هم احساسات مثبت و هم منفی اش را در این ظرف قرار می دهد، اما حوزه مقصد احساسات منفی اش بیشتر است. معصومه، دختر من زنده ام، هم از احساسات درون ظروف دل خودش و هم از احساسات ظرف دل دیگران سخن می گوید. اما زن دختر شینا فقط از ظرف درون خودش حرف می زند. شاید دغدغه مادر بودن در این مورد دخیل باشد، اما نکته دیگر تمرکز نویسنده کتاب بر خاطرات گوینده است که ظرف دل او را نسبت به شرایط خودش حساس نشان می دهد و از احساسات او نسبت به دیگران اطلاعی ندارد.

۲-۳-۲-۲- احساس، مایع درون ظرف است.

برای بهتر نشان دادن احساسات و پدیده هایی که اندازه و ظرفیت مشخصی ندارند باید از شیء و اجسامی استفاده کرد که برای ما قابل درک باشد. نگاشت «احساس مایع درون ظرف است» در هر دو کتاب دیده می شود؛ مثلاً در کتاب دختر شینا:

«این غصه ها را که توی خودم ریختم می خواستم خفه شوم». (ضرابی زاده: ۲۱۵) و نیز:

«نمی دانم چرا هروقت به عکس نگاه می کردم، یک طوری می شدم؛ دلم می ریخت».

(همان: ۲۳۶)

در این نمونه‌ها حوزه مقصد احساس است؛ بر اساس این شواهد، دل مرکز و کانون احساسات است و این احساسات به صورت مایعی درون ظرف نشان داده می‌شود؛ مایعی که می‌ریزد. استعاره‌های مفهومی بالا، بیانگر زندگی سرشار از استرس، اضطراب و نگرانی زنی است که همسرش در جنگ حضور دارد. حوزه مبدأ، مایع درون ظرف است و حوزه مقصد احساس است. این استعاره از نوع استعاره «هستی‌شناسی» است.

در کتاب من زنده‌ام شخصیت داستان دختری هفده ساله است که در خانواده‌ای مذهبی در آبادان زندگی می‌کند. اما برخلاف زن بیسواد دختر شینا به مدرسه می‌رود و در محیط بازتری رشد می‌یابد. در فعالیت‌های انقلابی شرکت دارد و وقتی جنگ می‌شود، به عنوان امدادگر در جنگ حضور دارد و به اسارت درمی‌آید. او زنی بسیار فعال، آگاه و تواناست که در موقعیت‌های گوناگون، واکنش‌های متفاوتی دارد.

در این هیاهوی بی‌رحم، اضطرابی وحشی در وجودم ریخته شد. (آباد: ۲۵۸) حالا دیگه ترسمان کاملاً ریخته بود. (همان: ۸۹) در حالی که خونشان از شدت غیرت به جوش آمده بود. (همان: ۴۱۹).

در شواهد قبل نویسنده رویدادهای تاریخی مانند آتش زدن سینما رکس آبادان و ... را بازگو می‌کند و ترس مردم از حکومت را به عنوان مایع درون ظرفی می‌پندارد که بعد از این حادثه ریخته می‌شود و مردم دیگر از حکومت هیچ ترس و واهمه‌ای ندارند. در دوران اسارت، معصومه را به اردوگاه‌ها و زندان‌های مختلفی می‌برند و صحنه‌های دلخراشی از شکنجه و رفتار وحشیانه عراقی‌ها را با اسیران ایرانی، مشاهده می‌کند و اضطرابش را به صورت مایع درون ظرفی بیان می‌کند که در وجودش ریخته می‌شود.

در این نگاشت حوزه مبدأ، مایع درون ظرف و حوزه مقصد، احساسات است. بسامد حوزه مبدأ «مایع درون ظرف» برای بیان احساسات در کتاب من زنده‌ام بیشتر است (۲۲ مورد) و در کتاب دختر شینا کمتر است (۶ مورد). احساس محبت، ترس، انتظار، جرأت، عصبانیت، عقده، غیرت، بوی مرگ، اسارت، سکوت، دلواپسی، صبر، شادی برای این حوزه مبدأ، مفهوم‌سازی شده است. معصومه به دلیل زندانی بودن و موقعیتی که یک اسیر

دارد نمی‌تواند احساسات خود را چه غم و چه شادی آشکار کند و آن‌ها را به صورت مایعی در نظر می‌گیرد که باید در ظرفی ریخته شود و نباید عیان گردد. بنابراین نسبت به زن داستان دختر شینا که آزاد است و می‌تواند آزادانه ابراز احساسات کند، احساساتش را بیشتر درون خودش می‌ریزد. کاربرد زیاد نگاشت «احساس مایع درون ظرف است» در کتاب من زنده‌ام حاکی از فشار روحی زیادی است که در دوران اسارت بر این زن وارد شده است.

۳-۲-۳. احساس دما است.

احساسات بر زندگی انسان حاکم است. احساسات مختلف پاسخ‌های فیزیولوژیکی مختلفی را ایجاد می‌کند. مثلاً استرس باعث افزایش ضربان قلب می‌شود و یا اینکه در هنگام عصبانیت دمای بدن انسان افزایش می‌یابد. «در بسیاری از موارد ما اثر احساس را، به جای احساس یا علت احساس را به جای احساس درک می‌کنیم؛ مانند گرمای بدن بجای خشم، کاهش دمای بدن به جای ترس. این نوع مجازهای مفهومی با پاسخ‌های فیزیولوژیکی، رفتار و چهره‌ای مرتبط با آن احساس خاص متناظرند (کووچش، ۱۳۹۸: ۱۵۷).

در کتاب دختر شینا، قدم‌خیز از احساسات منفی و مثبت زندگی‌اش در برابر فراز و نشیب‌های زندگی سخن می‌گوید. احساسات خوب و مثبت مانند صمیمیت را با گرما و احساساتی منفی همانند خجالت و ناراحتی را با سرما مفهوم‌سازی می‌کند. مانند این مثالها: «از درون مثل یک پاره آتش بادم و از بیرون تنم یخ کرده بود. همسایه‌ها تا صبح مثل پروانه دورم چرخیدند و پا به پایم گریه کردند» (ضرابی‌زاده: ۲۴۵). «سنگ لحد را که گذاشتند و خاک‌ها را که رویش ریختند، یک دفعه یخ کردم. آن آتشی که از دیشب توی قلبم گر گرفته بود، خاموش شد. پاهایم بی‌حس شد. قلبم یخ کرد» (همان: ۲۴۸).

معصومه آباد هم در کتاب من زنده‌ام از گرمی، حرارت و داغی برای نشان دادن میزان احساسات خود در برابر پیشامدهای مختلف (خوب و بد) استفاده کرده است. مانند این مثالها:

«یاد روزهای آباد آبادان دلم را می‌سوزاند» (آباد: ۱۲۱) «هر روز که می‌گذشت نفرتم از بعضی‌ها بیشتر و بیشتر می‌شد. می‌دیدم و آب می‌شدم. شاهد بودم و ذره ذره وجودم در آتش خشم می‌سوخت» (همان: ۲۸۳).

در هر دو کتاب احساسات مثبت و منفی زیادی وجود دارد؛ ۱۶ شاهد مثال در کتاب من زنده‌ام و ۱۳ مثال در کتاب دختر شینا بیانگر این است که دمای بدن و احساسات آدمی با هم ارتباط دارند. زندگی قهرمان زن دختر شینا سراسر احساسات عشق، محبت و عاطفه است، اما احساس ترس و اضطراب هم در آن دیده می‌شود، ترس از دست دادن همسر و تنهایی و... . بسامد قابل توجه این نگاشت، گویای تحولات و دگرگونی‌های زیاد روحی شخصیت‌های این دو کتاب است.

در کتاب من زنده‌ام از حوزه مبدأ آتش برای به تصویر کشیدن احساسات مختلف استفاده شده است. دامنه استعاره‌های آتش وسعت زیادی دارد که در موقعیت‌ها و حالت‌های مختلف کاربرد دارد و کانون معنایی این حوزه مبدأ، شدت موقعیت است.

«برای درک و مفهوم‌سازی احساساتی مانند: خشم، عشق، میل و... مفاهیم عینی مانند آتش و گرما به کار برده می‌شود و می‌توانیم این حقیقت را با توجه به استعاره «احساس گرما (آتش) است» تعمیم دهیم (کوچش، ۱۳۹۸: ۱۹۷). در این کتاب احساس خشم و عصبانیت با حوزه مبدأ آتش تفهیم‌سازی شده است و این حس تجربی به مخاطب کمک می‌کند تا بتواند با این عینی‌سازی، میزان خشونت و عصبانیت را درک کند.

۲-۳-۴- تأثیر احساس «نیرو» است.

انسان برای برخی رخدادهای ذهنی و انواع مختلف حالات و رویدادها و روابط، از مفاهیم عینی نیرو و حرکت استفاده می‌کند و استعاره می‌سازد. کوچش (۲۰۱۰) وجود استعاره «احساسات نیرو هستند» را در برخی زبان‌ها، ناشی از تشابه فرایندهای روانشناختی تجربه شده افراد، در هنگام رخداد یک احساس خاص می‌داند. وی عقیده دارد که درک استعاری ما از احساسات اغلب بر این اساس است که بدن و ذهن ما ظروفي هستند که

احساسات به شکل نیروهایی در یکی یا هر دوی این ظرف‌ها به وجود آمده و عمل می‌کنند. «استعارات مفهومی، احساسات را به صورت «نیروی طبیعی»، «نیروی ملموس»، «نیروی از جا دربرنده فرد»، «عامل مسلط بر فرد»، «مایع گرم درون ظرف»، مفهوم‌پردازی می‌کنند. همچنین او به مجازهای مفهومی بیانگر احساسات نیز، اشاره دارد که اغلب شامل «تأثیر احساس به جای احساس» و گاهی «سبب احساس به جای احساس» هستند» (نجف‌آبادی، ۱۳۹۲: ۲۴).

«شب‌ها خسته و بی‌حال قبل از اینکه بتوانم به چیزی فکر کنم، به خواب عمیقی فرو می‌رفتم» (ضرابی‌زاده: ۵۸). «سفره را که انداختند و ناهار را آوردند، یک دفعه بغضم ترکید» (همان: ۹۶). «کاش این دم آخر هم نگفته بودی. دلم را می‌لرزانی و می‌فرستی ام دم تیغ». (همان: ۱۶۴).

در این جملات استعاری راوی تأثیر احساس را با حرکت‌هایی مانند لرزیدن، ترکیدن، تکان‌خوردن و فرورفتن تصویرسازی کرده است. تأثیری که احساس غم بر وی گذاشته فشار زیادی بر او وارد کرده است که دیگر تحمل این فشار را ندارد و می‌ترسد. حس فراق همسر، خستگی و... باعث فشار زیاد بر این زن است و تأثیر این فشار را در حالات مختلف می‌توان مشاهده کرد. بنابراین در این عبارات «تأثیر احساس نیرو است» و در برخی جملات «تأثیر احساس حرکت است» دریافت می‌شود. حوزه مبدأ حرکت و نیرو است که مفاهیم عینی هستند و تأثیری که احساس بر اشخاص می‌گذارد، حوزه مقصد است:

«وقتی یاد نگاه بعضی‌ها می‌افتادم بدنم می‌لرزید» (آباد: ۱۹۰). «هر بار با شنیدن این صدا اضطرابی کشنده تمام وجودمان را درهم می‌فشرده» (همان: ۲۹۳). «بغض گلوی همه را می‌فشرده» (همان: ۳۸۵).

در کتاب من زنده‌ام حالات، رویدادها و تأثیراتی که احساس بر روی شخصیت‌های داستان می‌گذارد با نیرو، حرکت و تغییر، درک و استعاری شده‌اند؛ مثلاً تأثیر نگاه زندان‌بان‌های عراقی با حرکت لرزیدن مفهوم‌سازی شده است. حوزه مقصد، احساس ترس است و تأثیر خود را با حوزه مبدأ لرزیدن نشان می‌دهد. همچنین شدت ضربه روحی که

احساس اضطراب بر او وارد می‌کند را با حوزه‌ی مبدأ نیرو مفهوم‌سازی کرده است. این نگاشت در کتاب من زنده‌ام ۲۵ بار و در کتاب دختر شینا ۱۰ بار تکرار شده است. در کتاب من زنده‌ام که بسامد بالاتری دیده می‌شود، فعل‌های «ترکیدن، فرو رفتن و فشردن» در حوزه‌ی نیرو بیشترین کاربرد را داشته است. اعمال نیروی فشار باعث ترکیدن، فرورفتن چیزی در چیز دیگر و فشردن می‌شود. گاهی فشار درونی آنقدر زیاد می‌شود که بغض می‌ترکد و باعث سرازیر شدن اشک می‌شود. همچنین نیروی فشار هست که مثلاً میخی را در چوب فرو می‌برد. زمانی که راوی می‌گوید در خود فرو رفته‌ام نشان‌دهنده‌ی فشار درونی اوست. زن این کتاب در اسارت، تحت فشار شدید و کشنده‌ای قرار دارد. او در محیطی قرار گرفته که فقط شکنجه، مرگ و بسیاری از محدودیت‌ها و محرومیت‌ها را می‌بیند و فشار روحی زیادی بر او تحمیل می‌شود.

در کتاب دختر شینا هم در حیطه‌ی نیرو « فرورفتن، ترکیدن و لرزش » بالاترین بسامد را دارند. و اینها نشان‌دهنده‌ی میزان فشار درونی زیادی است که این زن تحمل می‌کند و بعضاً خارج از ظرفیت اوست. او با توجه به این که همیشه از نظر عاطفی تأمین بوده و مورد توجه و حمایت قرار گرفته است، در نبود این منابع تأمین عاطفی، آسیب می‌بیند و این آسیب در نتیجه‌ی فشار احساس تنهایی و خلأ روانی است. درحقیقت عوامل ایجاد این نوع فشار بر این دو زن متفاوت است اما در قالب یک نوع نگاشت بیان می‌شوند.

۲-۳-۵-۱ احساس (غم، افسوس، ...) غذا است.

«کمتر غصه بخور. به بچه‌ها برس. مواظب مهدی باش. او مرد خانه است» (ضرابی‌زاده: ۱۶۴).

«به آسایشگاه و زندگی اسیران عراقی که در ایران بودند نگاه می‌کردم و حسرت می‌خوردم» (آباد: ۳۸۷). «خیلی افسوس خوردم» (همان: ۴۷۴). «ما فریب خوابهایمان را می‌خوردم» (همان: ۲۶۱).

حوزه مقصد این عبارت‌ها، احساس غم و غصه و حوزه مبدأ، خوردن و غذا است. کلمه «خوردن» مربوط به حوزه ملموس غذا است. زن خانه‌داری که برای بیان احساسات شخصی‌اش بیشتر از حوزه مبدأ غذا استفاده کرده است. (۱۱ بار) و زنی که در اسارت، راوی رنج‌ها و غصه‌ها و مشکلات خود و دیگران است. (۸ بار). این تفاوت در انعکاس احساسات به این دلیل است که موقعیت و شرایط درونی دو راوی یکسان نیست. ضمن اینکه راوی تجربه‌گر مستقیم احساسات خود را پردازش می‌کند که هم خود و هم دیگران را در بر می‌گیرد، اما راوی غیر تجربه‌گر، احساسات تجربه‌گر را تمام و کمال نمی‌تواند انعکاس دهد. دردها (حتی درد زایمان)، افسوس، حسرت، و فریب و ... با حوزه عینی غذا مفهوم‌سازی می‌شوند. در این استعاره، احساس، شیء‌واره مجسم می‌شود. البته یک نکته باید یادآوری شود که در زبان فارسی این استعاره آن‌قدر روزمره شده که به عنوان یک فعل پر کاربرد در موقعیت‌های فراوانی ساخته می‌شود.

۲-۳-۶- احساس (غم) بار است.

«وقتی به خانه برمی‌گشتم انگار سبک شده بودم و انرژی تازه‌ای پیدا کرده بودم» (ضرابی‌زاده: ۱۳۹). «برای خودم همین‌طور حرف می‌زدم و گریه می‌کردم. وقتی خوب سبک شدم، رفتم خانه» (ضرابی‌زاده: ۱۹۷).

«به آقا که صدای دلنشین و محزونی داشت می‌گفتند: مشدی دلمون گرفته، یه دهن فایز بخون دلمون رو سبک کنیم» (آباد: ۱۳۲).

اندوه یا غم نوعی احساس است که در نتیجه از دست دادن چیزی یا کسی ایجاد می‌شود. غم معمولاً با اشک، کم شدن انرژی و انزوا همراه است. در خاطره‌نگار دختر شینا غم دوری از همسر و سرپرستی فرزندان بدون حضور پدر، غصه‌های زیادی را به زن جوان تحمیل کرده است و این غصه با حوزه مبدأ بار مفهوم‌سازی شده است.

در خاطره‌نگاشت من زنده‌ام راوی از همان ابتدای جنگ، زمانی که همسایه‌ها از پدرش می‌خواهند برایشان فایز خوانی کند شاید از بار سنگین غصه جنگ، آوارگی و کشته شدن عده زیادی از مردم آبادان کم کند و آنها سبک شوند، احساس اندوه را با شیء‌واره بار

مفهوم‌سازی می‌کند. این نگاشت در کتاب من زنده‌ام ۱۳ بار و در کتاب دختر شینا ۲ بار استفاده شده است. بسامد حوزه مبدأ در کتاب من زنده‌ام بالاتر است که می‌تواند ناشی از اجتماع رنج‌های فراوان او باشد: غم ناشی از دوری خانواده، برخورد تحقیرآمیز عراقی‌ها، اسارت، غربت، بی‌خبری خانواده، رنج هم‌بندهای مرد و زن و تمام مصیبت‌های ناشی از جنگ، باری است که باید آنها را تحمل کند و بردوش بکشد. راوی زنی آگاه و هوشیار است و با دید وسیع‌تر و شناخت عمیق‌تری، درد جامعه و اطرافیان را درک می‌کند. بنابراین رنج بیشتری هم متحمل می‌شود که به صورت بار سنگین مفهوم‌سازی می‌شود، اما مشکلات دختر شینا بیشتر شخصی و عاطفی است و شاید غم دوری از همسر و مشکلات ناشی از نبودنش برای او آن‌قدر سهمگین نبوده است که حکم بار پیدا کند. البته او خاطراتش را به صورت شفاهی بیان کرده است، شاید اگر خودش قلم به دست می‌گرفت این غم و اندوه را به گونه‌ای دیگر به تصویر می‌کشید و استعاره‌هایی متناسب با احساسات درونی‌اش می‌ساخت.

۲-۳-۷-۱-احساس کالا است.

این استعاره در گفتگوهای روزمره بسیار استفاده می‌شود. ارزشمندی و همراهی از ویژگی‌های این استعاره است:

«در غم و شادی‌هایمان شریک بود» (آباد: ۴۷). «گفت: آنچه آنها را یک جا جمع کرده، رنج و درد یتیمی و بی‌کسی است. ما باید در درک و فهم این رنج با آنها شریک شویم تا آنها به ما اعتماد کنند و علاقه‌مند شوند» (همان: ۱۰۹). «آوارگی و غربت و مصیبت و هجران سهم یک‌یک کودکان و پیرزنان و پیرمردان جنگ‌زده بود» (آباد: ۱۵۲).

«انگار تمام سختی‌ها و غصه‌های یک هفته را می‌بردم پشت سر تابوت شهدا تا با آنها قسمت کنم» (ضرابی‌زاده: ۱۳۹).

این نگاشت در کتاب من زنده‌ام ۱۰ بار و در کتاب دختر شینا ۱ بار استفاده شده است. در اینجا احساس شیء است. کالای ارزشمندی که قابل شراکت است. ارزش این کالا در روایت من زنده‌ام بیشتر درک می‌شود زیرا راوی دختری تحصیل کرده است که در جامعه

حضور فعال دارد. او دردها و مشکلات جامعه را می‌شناسد؛ دردهایی که مثل کالایی خرید و فروش می‌شود، دست به دست می‌چرخد و می‌توان در آن شراکت داشت. راوی غیرتجربه‌گر دختر شینا نتوانسته احساس او را نسبت به دردهای مشترک مفهوم‌سازی کند و بیشتر بر مشکلات شخصی او متمرکز شده است و شاید هم شخصیت تجربه‌گر داستان که به صورت شفاهی دردهایش را روایت کرده، بیشتر بر مشکلات شخصی خود تمرکز داشته است. در هر صورت این مسأله بیانگر اثر دردناک جنگ بر زندگی شخصی اوست که مجال برای پرداختن به دیگران برایش باقی نمی‌گذارد.

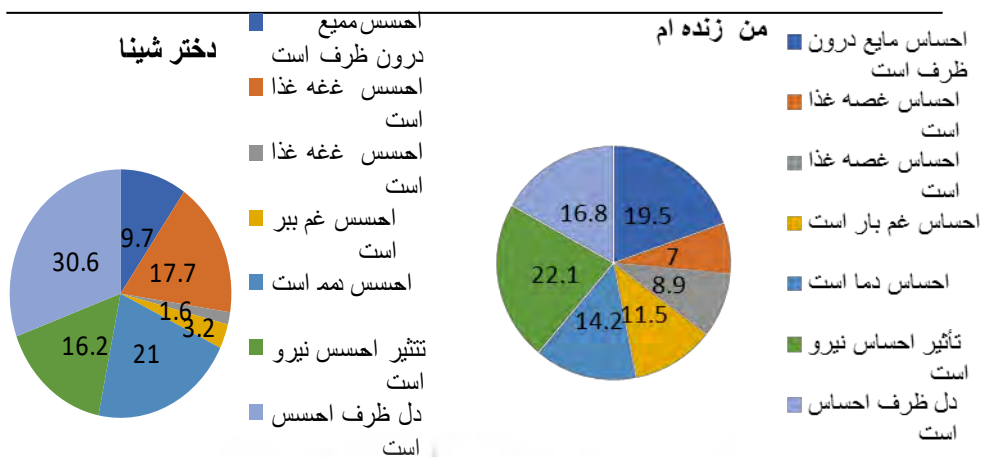
۳. نتیجه‌گیری

استعاره‌های هستی‌شناختی در متن‌های مورد مطالعه که راوی یکی، زن تجربه‌گر و راوی دیگری، زن منتقل‌کننده تجربه است، متناسب با جنسیت و موقعیت آن‌ها به کار رفته است. بررسی‌ها نشان می‌دهد، در کتاب من زنده‌ام که نویسنده تجربه‌گر است ۴۱۰ شاهد مثال و در کتاب دختر شینا که نویسنده منتقل‌کننده تجربه است ۲۰۳ شاهد مثال، استعاره هستی‌شناختی وجود دارد.

از آنجا که احساسات مهمترین انگیزش‌های درونی زنان هستند، در این مقاله تأکید بر آن دسته از استعاره‌های هستی‌شناختی بوده که حوزه مقصد آنها احساس بوده است. چنانکه در جدول و نمودار زیر مشاهده می‌شود، بیشترین حوزه مبدأ برای احساس به ترتیب: «نیرو»، «دما»، «مایع درون ظرف»، «کالا»، «بار، غذا و ظرف هستند. نگاشت‌های «دل ظرف احساس است»، «احساس مایع درون ظرف است»، «احساس دما است»، «تأثیر احساس نیرو است»، «احساس غذا است»، «احساس بار است» و «احساس کالا است» در این دو متن مشترک هستند، اما بسامد آنها همواره یکسان نیست و در اغلب موارد بسامد بالاتر از آن متن من زنده‌ام، بوده است. دلیل این امر یکی تلاش نویسنده تجربه‌گر برای انتقال کامل‌تر و ملموس‌تر تجربه خود به مخاطب و دیگری دانش و درگیری ذهنی او با فضای پیرامونی است و احتمالاً، دلیل دیگر اینکه راوی دختر شینا چون تجربه‌گر نبوده، قادر

نیست احساسات تجربه‌گر را عینیت ببخشد و منتقل نماید. تجربه شخصی راوی از جنگ، متن را غنای استعاری بیشتری بخشیده که با توجه به واقعی بودن خاطره‌نگاشت‌ها تأثیر عمیق‌تری بر خواننده می‌گذارد. آنچه مسلم است هر دو نویسنده می‌کوشند تا اثر مخرب جنگ را بر احساسات و افکار و روند زندگی زنان نشان دهند و توضیح دهند که زنان رنج‌های زیادی در نقش مادر، رزمنده، اسیر و سرپرست متحمل می‌شوند که آنها را از آرمان‌های مردانه دور می‌کند و در شرایط متمایزی قرار می‌دهد.

نگاشت	احساس مایع درون ظرف است	احساس غصه غذا است	احساس غصه غذا است	احساس غم بار است	احساس دما است	تأثیر احساس نیرو است	دل ظرف احساس است
من زنده ام	۲۲	۸	۱۰	۱۳	۱۶	۲۵	۱۹
دختر شینا	۶	۱۱	۱	۲	۱۳	۱۰	۱۹
حوزه مبدا	مایع درون ظرف	غذا	کالا	بار	دما	نیرو	ظرف
حوزه مقصد	احساس	احساس غصه	احساس	احساس غم	احساس (مثبت و منفی)	تأثیر احساس	دل

منابع

- آباد، معصومه. (۱۳۹۵). من زنده‌ام. تهران: بروج.
- آرمین، منیژه. (۱۳۹۰). سرود اروندرود. تهران: مؤسسه انجمن قلم ایران.
- بسمل، محبوبه. (۱۴۰۰). «تحلیل گفتمان انتقادی «دختر شینا»، علوم انسانی و اسلامی در هزاره سوم، دوره ۲ - شماره ۱: ۹۶ تا ۱۰۲.
- جبری، سوسن؛ هدایتی‌زاده، فرزانه (۱۳۹۸). «تأثیر تجربه زیسته بر ماهیت عناصر روایت (مطالعه موردی من زنده‌ام)»، دو فصلنامه ادبیات دفاع مقدس، دوره ۳، شماره ۵: ۱۶۷-۱۸۴
- حاجی زاده، مهین؛ قهرمان‌پور، معصومه. (۱۳۹۸). «بررسی و نقد رمان امّ سعد و دختر شینا براساس رویکرد تحلیل گفتمان انتقادی فرکلاف»، کاوش نامه ادبیات تطبیقی، سال نهم، شماره ۳۶، صص ۳۷-۱۹.
- حسینعلی‌زاده، آسیه. (۱۳۹۹). «بررسی سبک زنانه‌نویسی خاطرات جنگی در لایه واژگانی مطالعه موردی کتاب «من زنده‌ام» معصومه آباد»، دومین همایش ملی ادبیات مقاومت، بجنورد، <https://civilica.com/doc/۱۲۶۳۵۸۲>
- دعوت‌خواه، فرهاد و دیگران. (۱۳۹۵). ساختار زمان در رمان چشمه‌هایش از منظر معنی‌شناسی شناختی، مجله نقد و نظریه ادبی، دوره یک شماره ۱: (۱۳-۱۶).
- دفتری‌نژاد، افسانه و دیگران. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر جنسیت و زمان بر استعاره‌های مفهومی غم در آثار پیش و پس از انقلاب اسلامی ایران به قلم احمد محمود و سیمین دانشور؛ از دیدگاه اجتماعی - شناختی، جستارهای نوین ادبی، شماره ۲۰۷.
- رزم‌گیر، مهین و همکاران. (۱۳۹۷). بررسی کاربرد نظریه استعاره مفهومی در تعیین سبک نوشتار زنانه؛ مطالعه موردی چهار رمان دالان، پرنده، سووشون، ای کاش گل سرخ نبود، پژوهش‌های ادبی، شماره ۶۲، صص ۹ تا ۳۲.

روحی کیاسر، اعظم؛ عزیزاده، ناصر. (۱۳۹۷). استعاره‌های مفهومی در شعر دفاع مقدس، **نشریه ادبیات پایداری**، سال ۱۳۹۷: شماره ۱۸.

عرب یوسف آبادی، فائزه؛ دیانتی، الهام. (۱۳۹۷). بازتاب کهن‌الگوهای نظریه یونگ در کتاب «من زنده‌ام»، **مجله پژوهشنامه نقد ادبی و بلاغت**، دوره ۷، ش ۱، پیاپی ۱۳، ۱۶۱-۱۴۷.

صفوی، کوروش. (۱۳۹۸). **استعاره**، تهران: علمی.

ضرابی زاده، بهناز. (۱۳۹۹). **دخترشینا**، تهران: سوره مهر.

کووچش، زولتان. (۱۳۹۳). **مقدمه‌ای کاربردی بر استعاره**، ترجمه شیرین پورابراهیم. تهران: سمت.

لیکاف، جرج و جانسون، مارک. (۱۳۹۵). **استعاره‌هایی که با آن زندگی می‌کنیم**، ترجمه هاجر آقا ابراهیمی. تهران: نشر علم.

محمدی اصل، عباس. (۱۳۹۶). **جنسیت و زبان‌شناسی اجتماعی**، تهران: گل آذین.

نصر اصفهانی، محمدرضا؛ محمودیه، هدی. (۱۳۹۶). «مقایسه تحلیلی اسارت‌نامه‌های دفاع مقدس بر مبنای عناصر داستان با تأکید بر سه اثر من زنده‌ام، سرباز کوچک امام و کیکاووس»، **مطالعات ادبیات، عرفان و فلسفه**، دوره سوم - شماره ۱، صص ۲۱۹-۲۰۲.